

PayderBülten :21

Paylaşım Ekonomisi Derneği İletişim Bülteni

Ocak 2025

OTOMOTİV ENDÜSTRİSİNİN 2024 YILI KARNESİ

2024 yılını tamamlarken otomotiv endüstrisinin karnesindeki notlara kısaca bakmaya ne dersiniz? Haydi başlayalım.

Şurası gerçek ki otomotiv endüstrisi, teknolojik atılımlar ve değişen tüketici tercihleriyle dönüştürücü bir dönemin tam ortasında. Sektörün içinde olanlar için bu dönüşümün önünde yer bulmak oldukça önemli. O zaman, önce global pazar büyüklüğüne bakalım, sonra da otomotiv sektörünün görünümünü yeniden şekillendiren beş önemli eğilimi sırayla inceleyelim:

Global otomotiv pazarı:

2024 yılı, GlobalData.com sitesine göre 88 milyonu hafif taşıt olmak üzere 93 milyona yakın taşıt satışına sahne oldu. Bu sonuçlar 2023 yılına göre %2 lik bir pazar büyümesine işaret ediyor. Çin'deki pozitif gelişmelere karşılık Avrupa ve ABD pazarlarına durağanlık getiren makroekonomik koşullarla 2025 yılına giriyoruz. Elbette 2025 yılı Trump etkisiyle inişler ve çıkışlar yılı olmaya aday.

Öte yandan, 2024 içinde elektrik enerjisi ile çalışan yeni nesil taşıt satışlarının 20 milyon adede yaklaştığını söyleyebiliriz. Bu da 2025 yılında yollarda 85 milyon yeni nesil taşıt olacağını gösteriyor.

2024 yılı ayrıca yeni nesil otomotiv teknolojilerinin üretiminde Çin baskısını kuvvetli hissettiğimiz bir yıl oldu. Öyle ki asırlık dev otomotiv markaları maliyet yönünden rekabetçi olamayınca iş gücünü azaltmaya, dahası üretim tesislerini kapatmaya varan eylemler yapmaya başladılar. ABD ve Avrupa ülkelerinin gümrük tarife bariyerleri bile Çin istilasını durduracak gibi görünmüyor.

Global otomotiv endüstrisine 2024'te hakim olan 5 temel eğilim

2024 yılı ayrıca otomotiv endüstrisinde aşağıdaki beş temel eğilimin etkisini yoğun olarak gördüğümüz bir yıl oldu. Kısaca bu temel eğilimleri hatırlayalım:

Elektrik enerjisiyle çalışan yeni nesil taşıtlar çağı

Dünya çevre sorunlarıyla boğuşurken, elektrik enerjisi kullanan yeni nesil taşıt (NEV) rüzgârı endüstriye hâkim olmaya başladı. Batarya teknolojisindeki gelişmeler ve maliyet azalımı ile, NEV' ler günlük kullanım için daha erişilebilir ve pratik hale gelmeye başladılar. Otomotiv üreticileri bu modellere yöneliyor ve pazardaki rekabeti yoğunlaştıran yeni oyuncularla tanışıyoruz. Sadece Çin pazarında 2024 yılı boyunca 8 milyonu geçen yeni nesil (NEV) taşıt satışı yapıldı. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı uyarınca 27 Avrupa Birliği ülkesi ve İngiltere'nin 2035 yılına kadar yeni benzinli ve dizel motorlu binek otomobillerin ve hafif ticari araçların (minibüslerin) satışına yasak getirecek olmasıyla, NEV satışlarının 2024 yılındaki durağanlaşmaya rağmen Avrupa kıtası genelinde daha da yaygınlaşmasını bekleyebiliriz. 2024 yılında Avrupa pazarında bataryadan elektrikli ve Plug-in hibrit toplamı olarak 2,5 milyon kadar yeni nesil elektrikli taşıt (NEV) satışı gördük. Şarj altyapısı ağında daha fazla şarj noktası monte edilmeye devam etti. 2023 sonunda 632 bin adet olan şarj noktası sayısı 750 bine çıktı. 2025'te montajların hızla devam etmesini bekliyoruz.

Ülkemiz ise 2024 yılını da 2023 yılı gibi 1.2 milyon taşıtın satıldığı yüksek satış hacmiyle tamamladı. Otomotiv satışları yeniden yıllık 1 milyon üzeri ortalama satışı yakalamış durumda. Yeni nesil taşıt satışlarında ise hibrit taşıtlarla birlikte %27 pazar payına ulaşıldı. Sadece bataryadan elektrikli taşıt pazar payı %10 oldu. Kurulu şarj noktası sayısı ise 25 bine ulaştı. 2025 yılında yeni NEV tipi taşıt modellerinin çoğalmasıyla satışların daha da yükselmesini bekleyebiliriz.

Otonom sürüş teknolojisi

Yapay zekâ (AI) alanındaki atılımlarla beslenen tam otonom taşıtlara doğru 2024 yılında önemli gelişmeler oldu. Gelişmiş sürücü destek sistemlerinden tamamen kendi kendini süren taşıtlara kadar otomotiv endüstrisi yeniliklerine devam ediyor. Konunun hukuki yönlerinde de ilerlemeler var. Örneğin İngiltere’de Otomatik Taşıtlar Tasarısı beş yıllık bir hazırlık süresinin ardından 20 Mayıs 2024’te yasalaştı. Yasa, insan etkileşimi olmayan bir yolculuğun bir kısmı veya tamamı için bir taşıtı insansız sürebilen teknoloji için hukuki ve meşru zemin oluşturuyor. Bu sayede düzenleyici bir çerçevenin varlığı, yeni modellerde yenilikçi teknolojiye destek olacak. Bir başka gelişmeyi de İsviçre’de görüyoruz. İsviçre Federal Konseyi, 1 Mart 2025 tarihinden itibaren İsviçre kantonlarının belirlediği yollar ve otopark ağı kullanılarak taşıt içinde operatör bulundurmamak koşuluyla otonom sürüşü serbest hale getiren kararnameyi 13 Aralık 2024 Cuma günü kabul etti.

Ülkemizde de Aralık 2024 başında Resmî Gazete ’de yayınlanan bir yönetmelik ile otonom sürüş sistemlerinin teknik değerlendirme, test ve sertifikasyon işlemlerinin AB standartlarına uygun olması esası getirildi.

ABD’de ise Donald Trump’ın ikinci kez Başkan seçilmesiyle göreve geldikten sonra yapacağı ilk işlerden birinin, otonom taşıtların önünü açmak olacağı görülüyor. ABD’deki federal yasalar, direksiyonsuz ve pedalsız tam otonom taşıtların trafikte yaygın şekilde kullanılmasını kısıtlıyor. Trump hükûmetinde Ulaştırma Bakanlığı’nın başına geçecek isimler ise, daha şimdiden bu araçlar için yeni bir federal yasa üzerinde çalışmaya başlamış durumdalar. Elbette bu yasal düzenlemeden kârlı çıkacak tek şirket Tesla olmayacak ama Elon Musk’ın şirketi bu yeni düzenlemeyle birlikte yeni bir dönemin kapısını aralamış olacak. Zira Tesla, gelecek planlarını büyük ölçüde yapay zeka ve tam otonom araçlar üzerine kurduğunu geçtiğimiz Ekim ayı başında açıklamıştı. Şimdi Trump’ın başa geçmesi, bu planların düşünüldüğünden çok daha önce hayata geçirilmesinin önünü açacak gibi duruyor.

2024 sonunda otonom taşıtlar yollarda henüz çoğalmış değil. Ancak, Tesla'nın Ekim 2024 başında yaptığı büyük CyberCab lansmanı ve sergilediği modeller, Çinli Baidu'nun bu alandaki atakları, ABD, Çin ve Singapur gibi ülkelerde başlamış olan Robotaksi uygulamaları çok sayıda heyecan verici teknolojinin yaşamımıza girdiğinin habercisi. Nitekim, önümüzdeki 10 yıl içinde milyonlarca robotaksiyi yollarda görmek mümkün olacak.

Bağlantılı ve akıllı taşıtlar

Bağlantı çağında, taşıtlar artık sadece ulaşım aracı olmuyorlar. Akıllı, birbirine dijital olarak bağlanabilen cihazlara dönüşüyorlar. Nesnelerin İnterneti (IoT); uzaktan taşıtı izleme, bulut üzerinden kablosuz güncellemeler ve gelişmiş güvenlik önlemleri gibi özellikleri etkinleştiren önemli bir rol oynuyor. Bu yenilikler kullanıcı deneyimini geliştirirken, veri güvenliği ve gizlilik ile ilgili endişeleri de artırıyor. Dijital bağlantı ile kullanıcı bilgilerinin korunması arasında doğru dengeyi sağlamak, otomobil üreticileri için bir olmazsa olmaz bir öncelik durumunda. Nitekim bu konuda başlatılan yasal süreçler, işin ne denli büyük boyutta sorumluluk gerektirdiğini gösteriyor.

Bununla birlikte, yeni 5G teknolojisinin otomotiv sektöründe önemli bir adım olduğu görüldü. Lisans sahibi otomotiv üreticileri, rekabet hukuku ve kişisel verilerin korunması hukuku ile örtüşen fikri ve sınai haklar üzerinde yasal sorun yaşamadan, bu konuları birer pazarlama avantajı haline getirmeye yoğun şekilde gayret ediyorlar.

Otomotiv üreticilerinin abonelik işlemleri ile ilgili gelişmeler

Otomotiv üreticileri, araç bağlantısından ve araç kullanımıyla ilgili mevcut veri zenginliğinden yararlanmaya çalıştıkça, üretici tarafından işletilen uygulamalara müşterilerini abone yapma eğilimi ortaya çıkıyor.

2024 yılında yürürlüğe giren ilgili global mevzuat, otomotiv sektöründeki tüketiciler dahil olmak üzere tüm tüketicilere dönük aboneliklerle ilgili bir dizi değişik getirdi. Mevzuat ile, abonelik hizmeti sağlayıcıları için yeni gereklilikler ortaya çıktı. İlk ve yenilenen abonelikler süreye bağlandı. Sözleşme öncesi bilgi gereklilikleri, çevrimiçi uygulamaların ön koşulları, yenileme ve iptal işlemleri dahil olmak üzere tüketicilere daha fazla hak tanındı.

İşletmelerin küresel cirolarının %10 una kadar doğrudan para cezası verme ve web sitelerindeki indirimli satışlara müdahale gibi tüketici hakları yönünden kamu otoritelerinin yaptırım güçleri artmış oldu. Tüketici haklarına ilişkin daha geniş bir kamuoyu bilinci oluştuğça, şüphesiz haklarına sahip çıkan tüketici sayısı artacak. Ek olarak işletmelerin müşteri ilişkilerini ne kadar etkin yönettiğine bağlı olarak sektördeki abone müşterilerden daha yüksek düzeyde ciro artışı olması bekleniyor.

Perakende trendlerindeki değişim

Geleneksel araç sahipliği kavramı, mobilitenin hizmet olarak çeşitli yöntemler geliştirmesi karşısında iyice köşeye sıkışıyor. Taşıt paylaşımı, sürüş paylaşımı gibi mobilite platformları, taşıt sahibi olmak yerine uygun alternatifler sunarak daha da popülerlik kazanıyor. Bu eğilim gelişerek devam edecek. Yaratılan ekonomi büyüklüğü 2024 sonu itibariyle 13,44 milyar \$ oldu. Taşıt paylaşımı sistemlerine abone olan müşteri sayısı 55 milyona çıktı. 2030 yılında abone sayısının 68 milyonu bulacağı

Statista.com tarafından öngörülüyor. Ancak, önümüzdeki bir iki yıl daha yıllık büyüme oranı %3-4 civarında kalabilir. Otonominin yaygınlaşması ile hızlanma göreceğiz.

Öte yandan, 2024' de otomotiv üreticilerinin yeni doğrudan satış yöntemleri benimsediğini görüyoruz. Artık distribütörler aracılığıyla uygulanan geleneksel satış yöntemleri ömrünü tamamlamak üzere. Birçok otomotiv üreticisi geçiş sürecini tamamladı. Halen bir distribütör modeline bağlı olanlar da çevrimiçi ağırlıklı olarak tüketicilere doğrudan satış yapmaya daha fazla odaklanıyorlar.

Sonuç

Otomotiv endüstrisi bir dönüşüm içinde ve inovasyon yaşamımızın merkezine yerleşmiş durumda. İnovatif olmayan hiçbir otomotiv markasının artık yaşam şansı yok. Elektrik enerjisi kullanan taşıtların, otonom sürüşün, bağlanabilirliğin, sürdürülebilirliğin ve mobilitenin yaygınlaştığı bir ortam içindeyiz. Taşıtlar artık sadece bir ulaşım aracı değil. Dijital bağlantılara sahip, sürdürülebilir bir ekosistemin ayrılmaz parçaları olarak birer yaşam alanı oldular. Gelecek yeniden şekilleniyor. Bu dinamik ortamda gelişmek için yeniliklere açık olmaktan başka yol yok. 2024 biterken otomotiv endüstrisi heyecan verici yeni bir on iki aya giriyor. Bizler de sadece bekleyip görmek değil, bu dönüşümün içinde aktif rol almak zorundayız.

İbrahim AYBAR

ibrahim.aybar@vesiile.com

www.paylasimekonomisidernegi.org.tr